

# СЕЛСКОСТОПАНСКА АКАДЕМИЯ



ИНСТИТУТ ПО ПЛАНИНСКО ЖИВОТНОВЪДСТВО И ЗЕМЕДЕЛИЕ - ТРОЯН

Троян 5600, ул. "Васил Левски" 281, тел: 0670/62802, тел: 0878804584, [rimsa@mail.bg](mailto:rimsa@mail.bg); [www.rimsa.eu](http://www.rimsa.eu)

УТВЪРДИЛ:  
ДИРЕКТОР  
"ИПЖЗ" ТРОЯН  
ДОЦ. Д-Р ДИЯН ГЕОРГИЕВ



## ЕТИЧЕН КОДЕКС

НА ИНСТИТУТ ПО ПЛАНИНСКО  
ЖИВОТНОВЪДСТВО И ЗЕМЕДЕЛИЕ –  
ТРОЯН

Троян

2022

## **I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ**

**Чл. 1.** Етичният кодекс определя основните етични норми, правила и етични стандарти за поведение на академичния състав, докторантите, служителите и работниците в ИПЖЗ.

**Чл. 2.** Поведението на учените, докторантите, служителите и работниците извън служебните им задължения, не се регулира от настоящия Етичен кодекс.

**Чл. 3.** В дейността си академичната общност следва основни принципи като законност, професионализъм, отговорност, лоялност, откритост, критичност, безпристрастност и отчетност.

**Чл. 4.** Неизменно етично правило, което се съблюдава, е зачитането на достойнството на личността.

**Чл. 5.** Етичният кодекс не е закон, отклоненията, в случай че има такива, не се разглеждат като закононарушения.

## **II. ПРОФЕСИОНАЛНО И ЛИЧНО ПОВЕДЕНИЕ**

**Чл. 6.** (1) Академичния състав, докторантите, служителите и работниците в ИПЖЗ следва да се стремят към коректно и толерантно отношение към всички колеги, базирано на взаимно уважение, сътрудничество и зачитане на чуждите мнения.

(2) Всеки член на ИПЖЗ трябва да избягва проявите на дискриминационно отношение и обиди, като се стреми да осигурява равни възможности на другия, без оглед на неговата раса, националност, полова идентичност, сексуална ориентация, религиозни и политически убеждения, здравен статус, възраст и др.

**Чл. 7.** Учените, докторантите, служителите и работниците компетентно и добросъвестно изпълняват своите задължения в съответствие с нормативните документи и заповеди.

**Чл. 8.** Професионалното и личното поведение са несъвместими с прояви на корупция. Академичния състав, докторантите, служителите и работниците противодействат на корупционни прояви и неправомерни действия, които уронват престижа на ИПЖЗ.

**Чл. 9.** (1) Учените, докторантите, служителите и работниците не допускат конфликт между служебните си задължения и личните си интереси.

(2) Научните сътрудници, докторантите, служителите и работниците информират своите преки ръководители за проблеми, възникващи при изпълнение на служебните им задължения.

(3) При възлагане на служебна задача, чието изпълнение може да доведе до конфликт на интереси, членовете на академичния състав, служителите и работниците трябва да уведомят висшестоящия ръководител или Етичната комисия.

(4) Възникналите лични противоречия между членовете на колектива на ИПЖЗ се решават със съдействието на прекия ръководител, а при невъзможност – чрез висшестоящия ръководител или Етичната комисия.

**Чл. 10.** Служителите са длъжни да опазват личните данни и друга лична информация, станали им известни при или по повод на изпълнение на служебните им задължения.

**Чл. 11.** Всеки член на колектива на ИПЖЗ е свободен да взема решения и да прави избори за личното си и професионално поведение и развитие, като носи лична и професионална отговорност за действията и изборите си и последствията от тях.

**Чл. 12.** (1) При изпълнение на служебните си задължения учените, докторантите, служителите и работниците трябва да опазват повереното им имущество с грижата на добър стопанин.

(2) Собствеността, оборудването, финансите, материалите, електронните системи могат да се ползват само за целите и дейностите на ИПЖЗ.

(3) Ресурсите на ИПЖЗ не трябва да се използват за лична употреба или от трети страни, без това да е регламентирано под формата на сключено с Ръководството на ИПЖЗ споразумение или договор за извършване на услуги.

### **III. АКАДЕМИЧНА ЕТИКА**

**Чл. 13.** Участниците в заседания на академични форуми (общо събрание на учените, дирекционен съвет и заседания на научните отдели, научни съвети, експертни съвети, работни групи и комисии, научни журита и др.) спазват нормите на академичната етика.

**Чл. 14.** Академичната общност на ИПЖЗ споделя спазването на следните етични принципи и правила.

#### **(1) Наука и обективна истина**

1. в научноизследователската си дейност ученият се стреми към аргументирано доказване на издигнатите от него научни хипотези и достигане до съответни изводи и заключения;

2. недопустими са непроверени и неаргументирани изводи, както и тълкувания и използване на резултатите за частни или групови интереси.

#### **(2) Достоверност на научните публикации**

1. авторите носят както пряка професионална, така и морална отговорност за достоверността на научните си публикации;

2. ученият е длъжен да спазва етичните и правни норми при работата си с литературните източници и при провеждането на своите изследвания, както и при оповестяването на своите резултати чрез презентационна и публикационна дейност;

3. нарушаването на тези правила включва три форми на отклонение от етичната практика: **фалшификация** – подмяна или неточно представяне на научните данни или резултати; **фабрикуване** – измисляне и предлагане на несъществуващи данни или резултати в изследванията и **плагиатство** – присвояване на текстове или идеи на друго лице, без да се отбележи неговото авторство;

4. в своите публикации, където е необходимо ученият да опише източниците на финансиране.

#### **(3) Обективност при рецензиране на научните публикации**

1. авторите на рецензии носят същите отговорности (професионална и морална), както при научните публикации;

2. рецензиите следва да бъдат компетентни и задълбочени. Те трябва да се основават единствено на преценката за реални, обективни качества и резултати на научните трудове, като прецизно се посочват както положителните качества и резултати, така и недостатъците на трудовете;

3. рецензиите не трябва да злепоставят авторите или колектива, в който те работят или да допускат предубеденост или личностни нападки;

4. като рецензент ученият е отговорен за даването на безпристрастно мнение за научните публикации или дисертации. Той трябва да приема за рецензиране само работи от своята компетентност;

5. рецензирането на научна публикация трябва бъде конфиденциално. В процеса на рецензиране са недопустими връзки със заинтересованите лица, представляващи конфликт на интереси;

6. при рецензирането на дисертации ученият следва да спазва определените срокове за предаване на рецензиите, като избягва всякакво необосновано забавяне;

7. при изработването на експертиза ученият трябва да се заема с изготвянето

и, само ако тя е в областта на неговата специализация;

8. при изготвянето на експертна оценка ученият трябва да избягва различни прояви на пристрастие или предубеденост. Той трябва да се откаже доброволно от изготвяне на експертна оценка или да бъде отстранен от участие, в случай, че бъде констатирана обвързаност с личен интерес или с интерес на трети страни.

#### **(4) Взаимоотношения между учените**

1. ученият трябва да проявява почтеност и коректност в отношенията си с останалите колеги, включително и с конкурентите си;

2. той следва да уважава приноса на предшестващите го изследователи, работили в същата научна област;

3. не се допуска под каквато и да е форма присвояване на чужди научни постижения, отнемане на чуждо авторско право (плагиатство), „кражба“ на чужди идеи, фалшифициране на чужди трудове и др.;

4. стремежът на учения да изпревари своите колеги в получаването на нови научни знания и в постигане на признание от научната общност и от обществото, не бива да го противопоставя на общите интереси, основани на авторитета на науката и на академичната автономия, които изискват сътрудничество и взаимно уважение.

#### **(5) Съавторство в научната дейност**

1. при участие в съвместни проекти учените трябва да постигнат обща договореност относно разпределението на задачите, достъпа до бази данни, авторски права и други права и отговорности;

2. като съавтори се посочват лица, които имат реален принос за провеждане на изследването, за получаване, анализиране и приложение на резултатите или за написване на съответния авторски текст, при положение, че другите съавтори са дали съгласието си за това и за публикуване. Подкрепата от други звена и лица, както и от членове на ръководството на съответната научна организация може да се отразява като изказване на благодарност, но не и като съавторство;

3. при вземане на решение за участие в проект, в който ИПЖЗ не е базова организация, ученият-служител на ИПЖЗ е длъжен да информира ръководителя на своя отдел, който от своя страна е длъжен да информира ръководството на Института с цел лоялност и избягване на конфликти на интереси;

4. при изготвянето на нови проектни предложения, учените на ИПЖЗ са длъжни да избягват конфликт на интереси между изследователските отдели в Института в резултат на припокриващи се теми и цели на проектните предложения.

#### **(6) Научни дискусии и ролята им за успеха на научните изследвания**

1. академичният морал изисква да се дискутират идеи, а не личностни характеристики, да се прилагат аргументи и теоретични обяснения, а не персонални характеристики и квалификации;

2. предмет на дискусия и на позоваване трябва да бъдат само познавателни продукти – идеи, тези, теории, модели, хипотези, проекти, прогнози, програми, схващания, като се избягват всякакви отношения от личен характер, нападки и обиди, деклариране на пристрастия, които не са свързани със съответното изследване;

3. в дискусията ученият трябва да се старае неговите аргументи да бъдат представени и разбрани адекватно, като ползва за тази цел различни техники: предварително разпространяване на целия текст или тезиси по него, ясно дефиниране на спорните понятия, използване на съвременни средства за онагледяване и др.;

4. значимостта на идеите, тезите и резултатите не трябва да се определя от научните степени и академичните длъжности на авторите, от възрастта и положението им в научните среди и в обществото, а от силата на научните им доводи.

### **(7) Обективна научна критика**

1. академичната етика предполага отзивчивост и толерантност към критичните мнения и съмненията на други учени относно използвани методи и постигнати резултати;

2. наличието на безпристрастна и обективна оценка е неизменно морално задължение на научната общност;

3. проявите на завист, злоба, недоброжелателност и корупция са несъвместими с академичната етика.

### **(8) Обучение и ръководство на докторанти**

1. обучението/научното ръководство обикновено засяга междуличностни и професионални взаимоотношения между старши изследовател и млад учен-докторант;

2. ученият в ролята на научен ръководител насърчава развитието на независимо и критично мислене и отговорно отношение към работата, като уважава правото на свободен израз на собствено научно мнение;

3. старшият изследовател е длъжен да се отнася отговорно към ролята си на научен ръководител, с ясното съзнание, че поведението му може да окаже негативно въздействие върху младшия изследовател;

4. в отношенията между научен ръководител и докторант трябва да се спазват принципите на поверителност, обективност и равнопоставеност. Да се избягват лични отношения, извън служебните;

5. научният ръководител трябва да се въздържа от всякаква форма на експлоатация на поверения му за обучение докторант. Експлоатирането на младите учени от страна на старшите изследователи нарушава принципа на взаимното уважение в науката и разрушава доверието, на което се градят взаимоотношенията между научен ръководител и докторант;

6. старшият изследовател е длъжен да отдаде признание на приноса на младия изследовател-докторант, ако има такъв, в съвместните им изследвания;

7. всеки докторант има право на помощ и подкрепа от колегите в ИПЖЗ в хода на своето изследване;

8. всеки докторант има право на равнопоставено участие и равен достъп до информация и ресурси в научно-изследователските проекти, в които участва, съгласно ролята, която има в проекта;

9. всеки докторант следва да се стреми към цялостно кариерно развитие, да следи и използва различни възможности за усъвършенстване на своето обучение и квалификация;

10. докторантите следят и спазват предварително определените срокове за дейността по подготовка на дисертацията;

11. в процеса на работа докторантите следва да спазват принципа на отчетност към научният ръководител и научното звено, с оглед на успешния ход и завършек на тяхното дисертационно изследване;

12. докторантите трябва коректно да представят използваната и цитираната литература в своя дисертационния труд;

13. при участие в научни семинари, дебати и дискусии докторантите следва да се ръководят от етическите правила за научната дискусия, изложени в този кодекс.

### **(9) Ръководство на научноизследователските колективи**

1. задължение на ръководителите на научноизследователските колективи е да гарантират спазването на академичния морал в тях, като осигуряват необходимата организация на научната дейност и дават личен пример за професионален морал и етика;

2. те трябва да изградят конструктивна и позитивна връзка в изследователската

дейност с цел създаването на условия за ефикасен трансфер на знание.

**(10) Гарантиране на безпристрастност и прозрачност при провеждане на конкурси за придобиване на научни степени и академични длъжности и разпределение на субсидии**

1. необходимо е научната общност на ИПЖЗ да гарантира условия за добросъвестно, научно обективно участие на учените в конкурси за разработване на проекти, за придобиване на научни степени и академични длъжности и при разпределение на субсидии;

2. неаргументираното елиминиране на участници в конкурсите е недопустимо.

**(11) Продължаващо професионално развитие**

1. изследователите на всеки етап от своята кариера трябва да се стремят към развитие, като постоянно осъвременяват и разширяват своите умения и компетентности;

2. това може да бъде постигнато чрез разнообразни средства като семинари, конференции, обучение и други.

**Чл. 15.** Академичният състав в ИПЖЗ разглежда като взаимосвързани науката, личността и обществото в следните направления:

**(1) Социална отговорност на учените за резултатите от техните изследвания**

1. учените носят социална отговорност за резултатите от техните изследвания. Те имат моралното задължение да насочват и съдействат за хуманното използване на научните им постижения, за стимулиране на развитието на човека и на човешкото познание, за подобряване на качеството и продължителността на живота;

2. ученият е морално задължен да противодейства на нехуманното използване на неговите научни резултати (във вреда на човека).

**(2) Учени, правен ред и бизнес**

1. учените са и морално задължени да спазват законите на страната, регулиращи, както научната дейност и авторското право, така и другите обществени отношения в съответствие с Европейската харта на изследователите и Кодекса за поведение на учените;

2. проявите на корупция, на социална несправедливост, некомпетентност и нарушение на изискванията за високо качество на научноизследователската дейност са несъвместими с академичния морал и са в нарушение на Етичния кодекс;

3. учените не трябва да нарушават моралните принципи при търсене на основания и възможности за реализация под въздействието на лични и/или обществено неоправдани бизнес интереси.

**Чл. 16. (1)** Основни нарушения на етиката в научната сфера:

1. плагиатство – различни форми;
2. фиктивно авторство (цялостно или частично);
3. фиктивно съавторство (членство в научен колектив, участие в проект);
4. фиктивно научно ръководство;
5. фиктивно рецензиране и оценяване на проекти, участие в комисии и съвети;
6. фалшифициране/манипулиране на емпирични данни и описание на неизвършени опити и изследвания;
7. използване на подставени лица при рецензиране/оценяване;
8. многократно публикуване на вече публикувани резултати/текстове и представянето им като нови/оригинални;
9. преднамерено премълчаване на научно участие и публикации в отчети, библиографии, обзори и пр. с цел да се подцени и уязви труда на други;

10. даване на невярна информация и използване на ненаучни аргументи (в т.ч. идеологически) в научни дискусии, оценка на трудове и учени;
11. нереална оценка на качествата на учения и изследователя и неговото фаворизиране или незаслужено задържане в кариерното му развитие;
12. проява на силен лобизъм при избирането на ръководители в научната сфера, формирането на комисии и съвети, определянето на членове на журита и т.н.;
13. използване на административното положение и йерархична зависимост за извличане на различни облаги – материални, сексуални, на кариерното развитие и др.

### **III. КОМИСИЯ ПО ЕТИКА И АКАДЕМИЧНА ПОЧТЕНОСТ**

**Чл. 17.** (1) С оглед на решаването на етични проблеми, възникнали в процеса на научноизследователската дейност и на обучението в Институт по планинско животновъдство и земеделие – Троян се създава Комисия по етика и академична почтеност.

(2) Комисията по етика на ИПЖЗ се избира от Дирекционния съвет на ИПЖЗ и е с мандат четири години.

(3) Етичната комисия, при своето формиране, следва да изработи Правилник за дейността си, регламентиращ нейните вътрешни организационни правила.

(4) Всички констатирани нарушения на настоящия Етичен кодекс се разглеждат от Комисията по етика и академична почтеност на ИПЖЗ.

**Чл. 18.** Състав на Етичната комисия

(1) Комисията по етика и академична почтеност се състои от 5 членове на трудов договор към ИПЖЗ, от които 2 хабилитирани, 1 нехабилитиран учен и 2 от работниците и служителите.

(2) Положението на председател и на член на Комисията по етика и академична почтеност е несъвместимо със заемане на длъжностите директор, заместник-директор и ръководител на научен отдел на ИПЖЗ.

**Чл. 19.** Функции и правомощия на етичната комисия

(1) В работата си Комисията по етика и академична почтеност се ръководи от този Кодекс, от Правилника за устройството и дейността на ИПЖЗ, от законите в Р. България и общоприетите морални и етични норми и установените добри практики в тази област.

(2) Комисията е независима в решенията си. При строга поверителност тя приема и обсъжда сигнали от членове на академичната общност, докторанти, служители и работници на ИПЖЗ за неспазване на правилата на настоящия Етичен кодекс. При установяване на нарушение, Комисията препоръчва на Директора мерки, които да бъдат предприети според тежестта на нарушението.

(3) Етичната комисия уведомява Директора и засегнатите страни за становището си.

(4) Взима своите решения с квалифицирано мнозинство.

(5) Когато член на комисията е страна в спора, разглеждан от нея, той се отстранява от участие в работата ѝ до решаването на казуса, за да се избегне конфликтът на интереси.

(6) Директорът е длъжен да осигурява условията, необходими за нормалното функциониране на Комисия по етика и академична почтеност, като гарантира на Комисията достъп до информацията, необходима за извършване на нейната дейност.

(7) Докладва минимум един път годишно за дейността си и възникналите случаи, пред състава на ИПЖЗ.

(8) В края на мандата си може да препоръчва промени за подобряване на своята дейност.

**Чл. 20.** При неспазване на споменатите в Етичния кодекс норми на поведение служителите носят дисциплинарна отговорност съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България, Кодекса на труда, както и действащите подзаконовни нормативни актове по прилагането им.

### **ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ**

§ 1. При постъпване на работа във ИПЖЗ прекият ръководител е длъжен да запознае служителя с разпоредбите на този Кодекс.

§ 2. Настоящият Кодекс е приет с решение на Общото събрание на учените в ИПЖЗ – Протокол № 2 от 14.02.2022 г. и влиза в сила от датата на приемането му.